

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen osalta esitys vaatii vielä jatkovalmistelua ja asioiden täsmentämistä ja esityksen yksityiskohdissa on vielä paljon tarkennettavaa. Ilman riittäviä resursseja eivät esityksen ehdotukset oppimisen tuesta ole käytännössä ja arjessa toteutettavissa.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tuen kehittäminen edelleen lukioissa on tärkeää. Lukion erityisopetusta on tärkeä myös kehittää omana koulutusmuotonaan säilyttäen hyvät yhteistyöedellytykset ammatilliseen koulutukseen. Lukioissa hyvin toimiva tasavertainen jokaisen opiskelijan oikeus oppimisen tukeen ja erityisopetukseen on tärkeä myös säilyttää, jolla saadaan hyvin ennaltaehkäistyä laajempia oppimisen haasteita. Kaikille opiskelijoilla tulisi olla oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Lukioon hyväksyttävillä tulisi kuitenkin olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Nuoren minäkäsityksen ja itsetunnon kannalta ei ole hyväksi opiskelijalle itselleen yrittää suorittaa liian vaativia opintoja, joita ei pystytty yksilöllistämään eikä nuori myöskään selviäisi ylioppilaskirjoituksista.

Nykyinen joustava yhteistyömalli oppimisen tuessa rinnakkain aineenopettajien kanssa tukee parhaiten ja laajimmin opiskelijoita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ilman hallinnollista lisäbyrokratiaa. Hallintopäätösten joustamattomuus pahimmillaan heikentää erityisopettajan ennaltaehkäisevää ja joustavaa työtettä siirtäen työtä enemmän korjaavaan työhön. Itse hallintopäätösten teko on aikaa vievää ja sitä ollaan vähentämässä myös perusasteella. Tässä riskinä on myös lisääntyvä korjaava työ, joka taas vähentää erityisopettajan aikaa ja mahdollisuutta tehdä ennaltaehkäisevää työtä ja kierre on valmis. Myös perusopetuksessa ollaan tätä vahvistamassa. Tuki matalalla kynnyksellä ja erityisopettajan ennaltaehkäisevä työote on ollut lukion vahvuus ja voimavara oppimisen tuessa. Kun opiskelija saa tarvitsemansa tuen jo heti haasteiden ilmaantuessa, opiskelijan tilanne ei ehdi vaikeutua. Pääpaino pitäisi olla ennaltaehkäisevässä oppimisen tuessa: tukiopeus, erityisopetus ja konsultointi. Konsultointi ei ole erityisopetusta, vaan erityisopettajan antamaa välillistä tukea. Erityisopettaja voi tukea aineenopettajaa hänen työssään niin, että tuen

muodot ovat tehokkaita ja riittäviä. Tehokkaassa oppimisen tuessa tarvitaan sekä aineenopettajien että erityisopettajien osaamista ja siksi niiden rooleja ei tule sekoittaa. Huomioitavaa on se, että erityisopettajan opinnot eivät päteviä opettamaan eivätkä arvioimaan eri oppiaineiden sisältöjä.

Tiedonsiirtoa ja menetelmiä on syytä myös kehittää nivelvaiheissa varsinkin lukioissa, joihin tulee jopa kymmeniltä paikkakunnilta tai eri peruskouluista opiskelijoita.

Lukion oppimisen tukeen nousee vuosittain iso joukko sellaisia opiskelijoita, joilla ei ole ollut tuen tarvetta vielä perusopetuksessa. Nämäkin opiskelijat on tärkeää saada erityisopettajien asiantuntemuksella ja ammattitaidolla ajoissa tuen piiriin. He ovat perusasteella pystyneet kompensoimaan haasteitaan, mutta eivät enää opintojen vaativuuden lisääntyessä pysty siihen. Erityisopettajien joustava ja ennaltaehkäisevä työote juuri mahdollistaa tämän opiskelijaryhmän mahdollisimman nopea tuen saamisen. Tuen tarpeen tunnistaminen, oppimisen tuen suunnittelu ja seuranta vaativat erityisopetuksen ammattilaisen osaamista.

Lukion opinnot poikkeavat suuresti ammatillisesta koulutuksesta eikä näitä voi täysin rinnastaa toisiinsa. Molempien erilaiset vahvuudet ja tarpeet olisi syytä ottaa huomioon lakivalmistelussa.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Koulutuksen järjestäjille tulee turvata riittävä ja pysyvä rahoitus erityisopetuksen ja oppimisen tuen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Rahoituksen tulisi mahdollistaa opiskelijoiden tuen tarpeen tunnistamisen, erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen toteutuksen ja seurannan sekä syrjäytymisen ehkäisyn opintojen aikana.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Miten turvataan englanninkielellä opiskelevien oppimisen tuki ja erityisopetus?

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

-

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

Onko tällä hetkellä lukioissa toimivia lukioiden erityisopettajia ollut mukana tai kuultavana lukion oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevassa valmistelutyössä?

Vitka Tiina

Kokkolan kaupunki - Kokkolan kaupunki, Lukion erityisopettaja, Tiina Vitka